
Přeskupení a manévr protiletadlovými raketovými prostředky PVOS

Major Josef Gottwald

Zavedení raketových prostředků do výzbroje si vynutilo dalekosáhlé změny ve struktuře vojsk a systému PVOS i v úkolech jednotlivých druhů vojsk. Dříve protiletadlové dělostřelectvo bylo vyzbrojeno výhradně klasickými (hlavnými) prostředky; dnes protiletadlové raketové vojsko představuje hlavní palebnou sílu a tvoří základ celého systému PVOS.

Palebná postavení PLD představovala pouze malorozměrné cíle a obranné prostředky malé hodnoty (během průletu bojovou sestavou několika protiletadlových útvarů počítalo se pouze s 1—2 sestřely). Počítací přístroje byly schopny řešit úlohu střetnutí jen do určité rychlosti cíle a cíl mohl vhodným manévrem nebo průletem ve výškách mimo praktický dostřel poměrně snadno proniknout obrannou linií protiletadlového dělostřelectva. Výhodou této bojové techniky bylo, že ji bylo možno snadno maskovat a v případě potřeby přesunovat i mimo komunikace. Umožňovala to jednoduchost, nízké váhové rozměry (vyjma střeleckého radiolokátoru) a značná mobilnost (poměrně vysoké rychlosti při přesunech po vlastní ose).

Palebná postavení jednotek protiletadlového raketového vojska (PLRV) vzhledem ke svým bojovým možnostem představují dnes pro protivníka velmi důležité cíle. Výsledný efekt hromadných úderů bude do značné míry záviset na tom, jak se mu podaří tyto objekty zničit nebo umlčet. Situace pro jednotky PLRV je ztížena tím, že bojová sestava pro má podstatně větší plochu než tomu bylo u baterií SPLD, bojová technika je pro svoji složitost zranitelnější a i obtížnější se maskuje. Tyto faktory (vysoká bojová účinnost, poměrně snadná zranitelnost) budou nutit protivníka zjistit naši sestavu a vést úderý na jednotlivé prvky uskupení PLRV, s cílem prolomit naši PVO a vytvořit si výhodné podmínky pro splnění úkolu. Je nutné počítat i s tím, že se nepříteli podaří již prvním hromadným úderem vyřadit z bojového použití okolo $\frac{1}{3}$ všech prostředků PLRV, zejména palebných postavení na hlavních náletových směrech. Značná složitost a zranitelnost bojové techniky pro zvyšuje i možnost jejího napadení vzdušným nepřítelem raketami s klasickou náloží i klasickými zbraněmi (účinné poškození některé z kabin vyřazuje celou jednotku z bojové činnosti).

Abychom snížili účinnost zjišťování a napadení prostředků PVO nepřitelem a vytvořili si výhodné podmínky pro vlastní bojovou činnost, musíme již před zahájením bojové činnosti a i v průběhu operací uskutečňovat řadu opatření, v nichž důležité místo má manévr.

Plánování a provádění manévru (přeskupení) PLRV všeobecně

Manévr vojsky PVOS je neúčinnějším prostředkem k dosažení taktické a někdy i operační převahy. Má-li být úspěšný, musí být proveden včas. To vyžaduje správně a včas předvídat zámysl nepřítele, vyhodnotit jeho možnosti a zplánovat manévr vlastních sil a prostředků k tomu, aby byly vytvořeny výhodné podmínky k uchopení iniciativy, ke zničení nepřítele a ochraňování vlastní živé síly a bojové techniky před úderem prostředků vzdušného napadení.

Včas zplánovat několik variant manévru a k jejich předpokládané realizaci včas ukončit i všechny přípravné práce, bude klást na štáby značné nároky.

Plán bojové činnosti, který se zpracovává na stupni APVOS a sPVOS obsahuje jako jeden z hlavních dokumentů grafické rozhodnutí velitele APVOS (sPVOS) pro organizaci a vedení bojové činnosti na mapě. Bude výhodné zahrnovat plán manévru do tohoto dokumentu nebo jej zpracovat jako samostatnou součást plánu bojové činnosti APVOS (sPVOS).

Manévrovací schopnost vojsk bude záviset především na kvalitě bojové techniky, stupni jejího zvládnutí vojsky a stavu vyčleněných komunikací. Vycvičenost vojsk nám umožní rychle a dovedně využít všech vlastností techniky k manévru. Hlavním problémem úspěšného manévru zůstává vysoká operativnost štábů, kvalita soudobé techniky a stupeň jejího zvládnutí vojsky.

Utajení manévru bude jedním z rozhodujících činitelů v boji a bude spočívat v celé řadě vzájemně na sebe navazujících opatření (jako např. utajení zámyslu, skryté provádění přesunů a

zaujímání nových palebných postavení nebo stanovišť, dokonalé maskování apod.).

K přeskupení a manévru prostředky PLRV bude docházet zejména v těchto situacích:

- při zaujímání výchozí operační sestavy;
- při narušení systému PVO vyřazením plro na hlavních náletových směrech;
- při zničení bráněného místa (objektu);
- při odchodu vojsk PVO ze sestavy PVOS.

Manévr (přesun) některými jednotkami (živou silou a bojovou technikou) nebo jinými částmi bojové sestavy plrb (plrp) při vyvedení zpod radiační stopy, považují za netypický a za ojedinělý případ. Takto vzniklou situaci (blíží se úhroza radioaktivního spadu a pozdější bojová činnost v zamořeném prostoru) bude nutné řešit budováním spolehlivých úkrytů pro živou sílu, vyřešením filtračního zařízení pro jednotlivé kabiny, bojovou činností zkrácených směn a jejich střídáním, zastupitelností, odpalováním raket z OR situovaných na závětrné straně apod. Vzhledem k důležitým a nepřetržitým obranným úkolům PLRV bude možné vyvádět alespoň živou sílu před hrozícím zamořením jen ve výjimečných případech (při hrozícím zamoření neúměrně vysokým stupněm).

Pro názornost uvádím normy možnosti pobytu vojsk v zamořeném terénu. (Podotýkám, že při stejné úrovni radiace nebezpečí vyřazení vojsk prudce roste se zvětšováním času příchodu radiační stopy.)

Doba příchodu radiace 50 r/hod.	15 min.	30 min.	1 hod.	5 hod.
Doba, za kterou jednotky obdrží 50r	40 dní	6 hod.	2 hod. 30 min.	1 hod. 10 min.

Manévr při zaujímání výchozí operační sestavy

bude uskutečňován na poměrně krátké vzdálenosti s hlavním důrazem na důsledné utajení. Včasný manévr bude záviset na správném zhodnocení zámyslu nepřítel, zejména doby zahájení hromadného úderu. Nebude výhodný manévr všemi jednotkami PLRV, nýbrž jen těmi, u nichž je předpoklad, že nepřítel zná souřadnice jejich palebného postavení anebo těmi, které si manévrem zlepší střelecko-taktické možnosti. Nemenší vliv na manévr jednotlivými plro v rámci bojových sestav plrb (plrp) bude mít i správné přehodnocení možných náletových směrů prostředků vzdušného napadení nepřítel.

Pro manévr v tomto období bude výhodou, že je možné předem určené plro k němu připravit a provést řadu přípravných prací, např. úpravu komunikací, trvale prověřovat stav palebných postavení určených pro manévr, připravit pro ně potřebnou bojovou dokumentaci, organizovat některé druhy bojového a speciálního zabezpečení, částečně svinout a naložit materiál, určit pomocnou techniku od sousedních plro, k urychlenému uvedení do úplné bojové pohotovosti předzásobit plro (ať již raketami nebo i jinými prostředky), vytyčit bojovou sestavu a popřípadě i ženižně upravit, vyvést do blízkosti palebného postavení linky apod.

Tyto úpravy bude nutné provádět

tak, aby zámysl přeskupení byl co nejvíce utajen a provedené přípravy byly zamaskovány, aby nedávaly protivníkovi možnost zjistit změny uskupení.

Volbu doby pro vlastní přesun ovlivní reálnost závěrů ze situace protivníka. Bude vhodné přesunovat jednotky ve večerních hodinách tak, aby bylo možno ukončit veškeré práce se svítáním.

Správná organizace a zvláště určení doby zahájení manévru bude klást značné požadavky na štáb APVOS a sPVOS. Kritickým momentem v rozhodnutí velitele APVOS a velitele sPVOS bude zvážit účelnost jednotlivých přesunů zamýšleného manévru, protože nesprávně stanoveným rozhodnutím narušíme kompaktnost a sladěnost celého systému PVOS, vyvádíme jednotky z vybudovaných palebných postavení a vyřazujeme část palebných prostředků na určitou dobu z palebné činnosti v nejzávažnějším období.

Proto bude nutné manévrovat jednotkami plánovitě a postupně. V komplikované nebo nejasné situaci bude výhodnější zahájit bojovou činnost raději z hlavních palebných postavení, než narušit celý systém a dopustit, aby nás nepřítel překvapil.

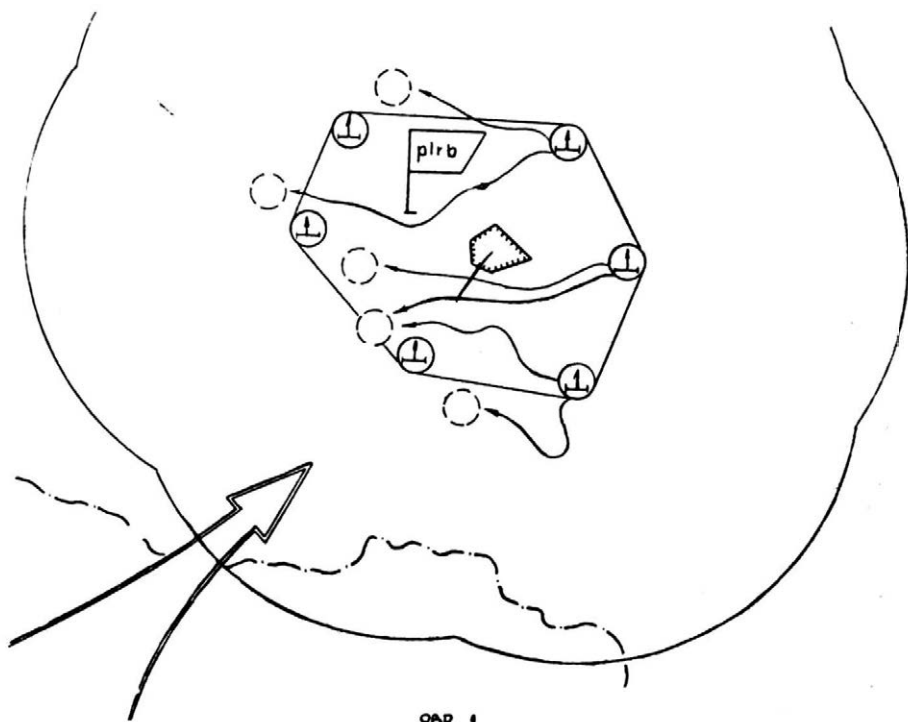
Na dobu přesunů jednotlivých plro musí plán manévru předvídat převzetí palebných sektorů přesunujících se plro prostředky slp.

Manévr při narušení systému PVO vyřazením jednotek PLRV na hlavních náletových směrech

Zde půjde zpravidla o manévr plro rozvinutých v druhé linii nebo přehrazujících vedlejší vzdušné náletové směry. Ve většině případů to bude manévr připravený v rámci plrb (plrp) u jednoho bráněného místa. Délka přesunu se bude pohybovat kolem 100 km. Plro vyčleněné k manévru se budou přesunovat do záložních palebných postavení zničených (vyřazených) oddílů. Bude výhodné, aby byly předem stanoveny varianty manévru plro z vedlejších směrů (z druhé linie) k přehrazení mezer vzniklých na hlavních náletových směrech (obr. 1).

Každému plro se stanoví 1–2 záložní palebná postavení, která by na

určený signál zaujal. Tato palebná postavení by byla již zčásti připravena tak, jak jsem uvedl ve stati „Zaujímání výchozí operační sestavy“. Potřebná dokumentace by byla uložena u plro, které by pro manévr přicházely v úvahu. Ani v tomto případě nelze vyloučit možnost, že budeme nuceni nahradit některý vyřazený plro oddílem z druhé linie (z vedlejšího směru), jehož přesun do tohoto palebného postavení není plánován a ani připraven. V tomto případě bude výhodné, když podle rozhodnutí velitele plrb (plrp) budou vyčleněny určité prostředky, popřípadě i část živé síly od sousedních plro a vyslány do prostoru

určeného záložního palebného postavení, s cílem uspišit uvedení přesunovaného plro do bojové pohotovosti.

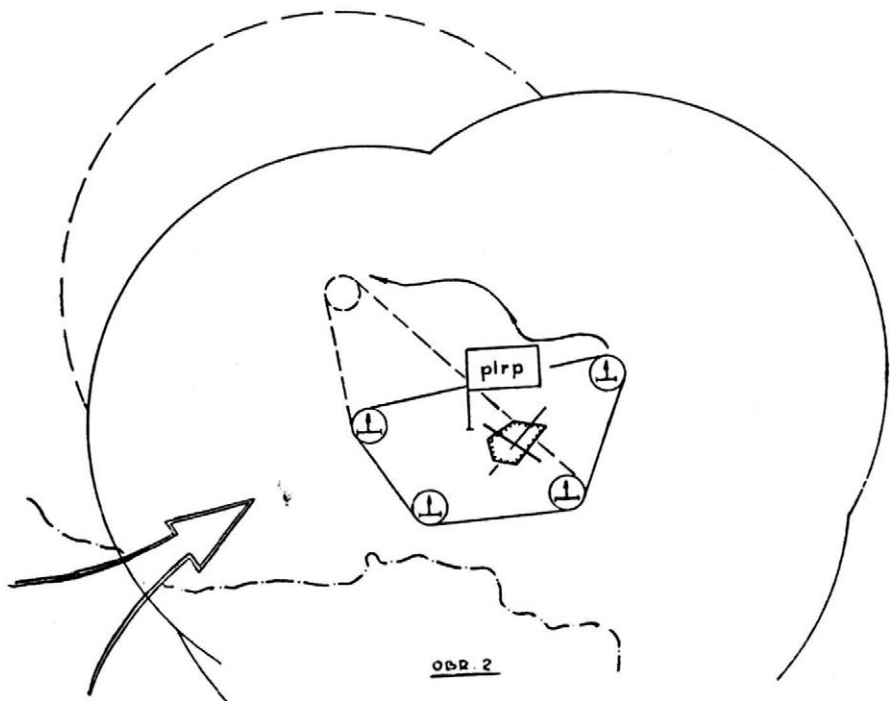
Značné těžkosti vzniknou u svazků vyzbrojených různými typy bojové techniky. V tomto případě bude zásobování předsunutými plro raketami činit vážné potíže nejen pro velkou vzdálenost od technického oddílu, ale i vzhledem k možnému zničení (narušení) určených komunikací, přechodů

apod. Jedním z možných řešení bude zásobovat jednotlivé plro raketami pomocí vrtulníků. V případě manévru alespoň poloviny prostředků z druhé linie (z vedlejšího směru), bude výhodné přemístit i technický oddíl, aby v maximální míře zabezpečoval prvoradě palebné oddíly předsunuté do 1. linie (na hlavní směr). Bude účelné zvážit i možnost přesunu pouze jedním technologickým postupem z určeného technického oddílu.

Manévr prostředky PLRV v případě, že bráněné místo (objekt) bude zničeno, poškozeno nebo vyřazeno z činnosti

Zničení bráněného místa (objektu) nemusí mít vždy za následek zrušení bojového uskupení vytvořeného k PVO tohoto místa (objektu). Bude záležet na tom, zda současně se zničením brá-

něného místa (objektu) bude omezena i činnost prostředků vzdušného napadení nepřítele na tomto náletovém směru nebo v tomto prostoru. Bude-li nepřítel využívat tohoto vzdušného

směru i nadále, ztrácí uskupení PLRV k PVO určeného místa (objektu) pouze charakter kruhové obrany a získává charakter obrany liniové, s úkolem přehrazovat důležitý náletový směr. V tomto případě bude výhodné přesunout pouze 1—2 plro nebo technický oddíl tak, abychom při přehrazování dosáhli rozvinutím bojové sestavy plrb (plrp) co nejvyššího efektu při ničení prostředků vzdušného napadení. K tomuto manévru dojde ve většině případů až v době, kdy vzdušná situace přeskupení jednotek dovolí (obr. 2).

Zničí-li nepřítel bráněné místo (objekt), zruší se zpravidla uskupení jednotek PLRV a použije se jich k úkolům v jiných prostorech. Jednotky zaujmou prostor soustředění, kde budou dočasně zálohou velitele APVOS. Po doplnění obdrží nové úkoly a přesunou se do nových prostorů činnosti. V tomto případě půjde o přesun nepřipravený a zpravidla přesahující vzdále-

nosti sta kilometrů po silně rozrušených komunikacích při současném překonávání nebo obcházení silně zamořeného terénu. Směr přesunu bude mnohdy přetínat hlavní pochodové osy pozemních vojsk. Zplánování manévru (přesunu) a zasazení svazku (jednotek) v novém prostoru bude proto vyžadovat zvýšené vypětí od štábů jednotlivých stupňů velení.

Tuto situaci je možné řešit i tak, že z jednotek dočasně zálohy velitele APVOS budou vyjmuty nejvíce poškozené RTB nebo palebné skupiny a na vyžádání velitele armády budou nahrazeny ze zálohy hlavního velení. Poškozené části budou odsunuty do ústředních opraven k opravě a funkčním zkouškám. Méně poškozené části bojové techniky budou opraveny přímo v prostoru soustředění výjezdními opravárenskými brigádami. Po skončení oprav bude tato bojová technika novou zálohou hlavního velení.

Manévr při odchodu vojsk PVO ze sestavy PVOS

Odchod vojsk PVO ze sestavy PVOS vyžádá si rozsáhlý manévr a přeskupení bojové sestavy vojsk PVOS. Po několikadenních bojích bude systém PVOS do určité míry narušen, část bojových prostředků poškozena nebo zničena, některé objekty budou ze státního území přesunuty, dojde ke změnám v kategorizaci bráněných míst (objektů) a bude nutné plnit nové úkoly podle požadavků pozemních vojsk (PVO přesunů vojsk, prostorů soustředění, důležitých skladů apod.) v nově stanovených hranicích APVOS.

Úkolem přeskupení bude tedy uskupit vojska ke splnění nových úkolů.

Oddělení systému PVOS od PVOV bude plynulé a můžeme ho rozložit na čtyři období, která budou svým způsobem určující a charakteristická:

— výchozí období: pozemní vojska

zahájila boj, prostředky PVOV jsou částečně rozvinuty, frontové letectvo odráží hromadný úder v těsné součinnosti s vojsky PVOS, celou sestavu frontu brání systém PVOS;

— 1. období: hlavní uskupení pozemních vojsk bojuje na území nepřítel v hloubce, která nepřekračuje vzdálenost vnější hranice prostoru bojové činnosti PLRV a stíhacího letectva (SL) armády PVOS. Pozemní vojska prakticky příkrývá ještě systém PVOS spolu se systémem PVOV. Systém PVOS i v tomto období je sice odpovědný pouze za PVO státního území, které však brání již na přístupech a tak do jisté míry ulehčuje i systému PVOV;

— 2. období: hlavní bojová uskupení pozemních vojsk vycházejí z prostoru bojové činnosti vojsk PVOS a

proti prostředkům vzdušného napadení nepřítele brání je pouze prostředky systému PVOV (frontové SL, protiletadlové raketové prostředky a prostředky PLD);

— 3. období: pozemní vojska frontu bojují mimo hranice vlastního státu. Armáda PVOS dostává rozšířené hranice, aby překryla mezeru mezi zadní hranicí frontu a státní hranicí.

Pro velitele armády PVOS bude rozhodujícím 1. a 2. období, kdy musí připravit přeskupení prostředků armády PVOS. V tomto období bude výhodné plně využít stíhacího letectva, které jako vysoce manévrový prostředek ponese hlavní tíži úkolů vyplývajících ze změněné situace.

Do jaké míry bude nutné přeskupit prostředky PLRV, bude záviset na mnoha okolnostech, které se mohou buď navzájem vylučovat nebo mohou působit jedním, pro nás krajně nepříznivým směrem.

Budou to zejména.

— velikost území určeného novým úkolem armádě PVOS k obraně;

— předpokládaný vývin frontové operace;

— síly a prostředky (bojeschopné) armády PVOS v této situaci (s důrazem na SL a PLRV);

— jak vyhovuje stávající bojové uskupení PLRV a do jaké míry se podařilo nepříteli zničit bráněná místa (objekty);

— zda se podařilo pozemním vojskům obsadit na území nepřítele důležité průmyslové podniky, komunikační a jiné objekty bez jejich vážného poškození, které z nich bude možno využít pro vlastní potřebu náhradou za zničené na vlastním území;

— stav letišť zachvácených na území nepřítele a možnosti jejich uvedení do provozu a zásobování;

— úkoly armády PVOS vzhledem k PVO pozemních vojsk a na které prostory bude položen důraz;

— radiální situace v nových hranicích armády PVOS a do jaké míry se bude v závislosti na čase měnit.

Podaří-li se z velké části uchránit bráněná místa (objekty) před úderem prostředků vzdušného napadení nepřítele, bude i nadále kladen důraz na jejich obranu a uskupení PLRV nedozná podstatných změn.

V tomto období bojové činnosti bude značné procento ztrát radiotechnických prostředků armády PVOS. Valná část záloh velitele armády PVOS i velitelů sPVOS prostředků RTV bude vyčerpána. Aby RTV bylo schopno plnit i nadále úkoly vyplývající ze změněné situace, musí uskutečňovat plynulý manévr prostředky i přesto, že dojde ke značnému narušení souvislého radiolokačního pole.

Tato skutečnost bude klást velké nároky i na průzkum vzdušného prostoru radiolokačními prostředky PLRV, zejména na obsluhu radiolokátorů při průzkumu pozemních bodů v prostorech bojové činnosti svazků a jednotek a při vidovém průzkumu. Vyžádá si úzkou spolupráci s jednotkami a útvarů PVO vojsk.

Uvažujeme-li pravděpodobnou situaci v D+3, můžeme předpokládat, že přední nepřátelská letiště budou umístěna všeobecně ve vzdálenosti cca 250 až 300 km od státní hranice, což umožní nepřátelským letounům typu F-100 a F-104 působit na naše území do hloubky 600–800 km a bezpilotním prostředkům typu MGM-13 (MACE) do hloubky 500–600 km.

Velitel APVOS bude tedy moci jen za velmi příznivých okolností plně využít prostředky druholedového sboru k manévru do nových prostorů.

V tomto období bude záležet na tom, zda štáb APVOS bude mít včasné

a úplné informace o celkové bojeschopnosti svazků a útvarů (morální stav, ztráty, schopnost bojové techniky, dávky ozáření atd.), které využije jako podklad pro rozhodnutí velitele APVOS k bojové činnosti v nových podmínkách.

Přeskupení prostředků PLRV v tom-

to období nelze vyloučit. Bude záviset na celkové situaci sil a prostředků APVOS, na úkolech APVOS a na možnostech jednotek PLRV k přeskupení. Přesuny k plánovanému přeskupení budou v této situaci velmi obtížné pro velké vzdálenosti, nedostatek času a rozrušené a přetížené komunikace.

Závěr

Rozbor několika možných variant předpokládaného vývoje bojové činnosti svazu PVOS potvrzuje, že v rámci APVOS je nutné plánovat a uskutečňovat přeskupení a manévry prostředky PLRV. Vysoké ztráty, silné narušení komunikačních spojů a rozsáhlé prostory o vysokém stupni radiace, budou klást značné nároky na informovanost a operativnost štábů odpovídajících stupňů velení i na dokonalé zvládnutí bojové techniky vojsky. Další zkracování časových norem k přípravě materiálu a vlastním přesunům může podstatnou měrou ovlivnit plánovaný manévr a přeskupení vojsk.